

GUIA DOCENT

ENSENYAMENT DE LA COMPETÈNCIA CULTURAL I DESENVOLUPAMENT DE LA INTERCULTURALITAT I LA MEDIACIÓ

Coordinació: FIGUEROLA CABROL, MARIA CARME

Any acadèmic 2021-22

Informació general de l'assignatura

Denominació	ENSENYAMENT DE LA COMPETÈNCIA CULTURAL I DESENVOLUPAMENT DE LA INTERCULTURALITAT I LA MEDIACIÓ			
Codi	14117			
Semestre d'impartició	1R Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Màster Universitari en Ensenyament d'Espanyol/Català per a Immigrants	1	OBLIGATÒRIA	Semipresencial / Virtual
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA		TEORIA
	Nombre de crèdits	3		3
	Nombre de grups	1		1
Coordinació	FIGUEROLA CABROL, MARIA CARME			
Departament/s	DIDÀCTIQUES ESPECÍFIQUES			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	Aquesta assignatura té dues modalitats: la virtual i la presencial. L'alumnat presencial haurà d'assistir a 16 hores de sessions presencials.			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Castellà (sessions presencials) Castellà i català (materials i activitats)			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
FIGUEROLA CABROL, MARIA CARME	carme.figueroa@udl.cat	3	
SELFA SASTRE, MOISES	moises.selfa@udl.cat	3	

Informació complementària de l'assignatura

Aquesta assignatura forma part del *Mòdul 2: Interculturalitat i ensenyament a immigrants* del Màster en Ensenyament de l'Espanyol / Català per a Immigrants, juntament amb l'assignatura *Ensenyament de la llengua i la cultura a immigrants*, per tant, és responsable d'introduir reflexions teòriques, metodològiques i didàctiques al voltant de la importància que té el desenvolupament de la competència cultural perquè tinguin èxit les interaccions comunicatives que es donen entre persones que parlen llengües diferents i pertanyen a cultures diferents, situació en què es troba tot parlant de llengua estrangera.

Així doncs, en aquesta assignatura s'estudiarà la competència comunicativa com element imprescindible per la comprensió i l'ús adequat de la llengua espanyola i catalana. S'analitzaran les diferències culturals amb respecte a d'altres comunitats i la seva incidència en l'aprenentatge d'ELE/CLE, amb especial incidència en aquelles que poden dificultar l'èxit de l'acte comunicatiu. Es revisaran i aplicaran les teories i eines didàctiques més adequades per al desenvolupament de la competència cultural i de la interculturalitat de l'alumnat estranger.

Objectius acadèmics de l'assignatura

- Analitzar la rellevància del component cultural en l'ensenyament-aprenentatge d'una segona llengua o d'una llengua estrangera.
- Presentar les eines i tècniques pedagògiques per al desenvolupament docent en la classe d'E/LE i C/LE en els aspectes socioculturals.
- Iniciar en l'ensenyament-adquisició del component cultural d'una segona llengua i de la interculturalitat com camp d'estudi i com espai de pràctica docent.
- Donar a conèixer la utilització més adequada dels diferents recursos didàctics existents dedicats a l'ensenyament de la cultura en el context de l'adquisició d'una llengua estrangera.
- Desenvolupar tècniques per elaborar material didàctic propi.
- Proporcionar pautes per la integració de la cultura en els programes d'ensenyament de la llengua.
- Facilitar a les persones assistents elements de reflexió que les permeti orientar la seva formació envers l'ensenyament de l'espanyol com a llengua estrangera (E/LE), especialment a immigrants.

Competències

Competències bàsiques

- Saber aplicar els coneixements adquirits i resoldre problemes en entorns nous o poc coneguts dins contextos més amplis (o multidisciplinars) relacionats amb l'ensenyament/aprenentatge de l'espanyol i el català com a llengua estrangera..

Competències generals

- Arribar a la correcció en l'expressió oral i escrita.
- Dominar les TIC.
- Respectar els drets fonamentals d'igualtat entre homes i dones, la promoció dels Drets Humans i els valors propis d'una cultura de pau i de valors democràtics.
- Aprendre a dissenyar, elaborar, editar i implementar material didàctic d'ELE/CLE.

Competències específiques

- Conèixer les potencialitats i les dificultats que té el contacte entre cultures en l'ensenyament/aprenentatge d'ELE/CLE i desenvolupar estratègies formatives i d'adquisició per facilitar la comunicació intercultural i la integració.
- Reflexionar sobre la situació específica de les dones immigrades en el procés d'ensenyament/aprenentatge d'ELE/CLE i d'integració cultural, i desenvolupar mecanismes per facilitar aquest procés.

Continguts fonamentals de l'assignatura

1. Llengua, pensament i cultura.

1.1. Cultura i aprenentatge de llengües.

1.2. La competència cultural i la competència intercultural: de les implicacions lingüístiques a les socials.

2. Estratègies de l'acte comunicatiu: més enllà del llenguatge.

2.1. La comunicació no verbal: naturalesa, sistemes i funcions.

2.2. Aportacions de la pragmàtica.

2.3. Contextos multilingües en la societat actual.

- 2.4. L'especificitat de l'avaluació intercultural: objectius, tipus de competències i principis directors
3. El component cultural en els materials i el currículum d'ensenyament de segones llengües.
 - 3.1. Tòpics culturals en els manuals de segones llengües.
 - 3.2. Evolució dels continguts culturals en els materials didàctics d'E/LE i C/LE.
 - 3.3. Pautes per a l'anàlisi dels llibres de text pel que fa al component cultural i la interculturalitat.
 - 3.4. Directrius per a l'adquisició de la cultura i de les habilitats culturals del Marc comú europeu de referència per l'ensenyament-aprenentatge de llengües (MCER), i de les programacions del *Plan curricular de l'Institut Cervantes* (ELE), de la Generalitat de Catalunya i de la Generalitat Valenciana.
4. Pautes per a la integració del component cultural en l'ensenyament de segones llengües.
 - 4.1. Models d'aprenentatge de la competència (inter)cultural.
 - 4.2. Estratègies d'ensenyament de la comunicació intercultural.
 - 4.3. La mediació intercultural.

Eixos metodològics de l'assignatura

Sessions presencials (alumnat semipresencial)

Aquesta assignatura té assignades 4 sessions presencials de dos hores de duració repartides al llarg del primer quadrimestre. Aquestes sessions serviran per a repassar qüestions teòriques i metodològiques així com per a resoldre les dificultats que s'hagin identificat en el desenvolupament de les activitats establertes per les professores.

El calendari de les sessions presencials es pot consultar a l'apartat de **Pla de desenvolupament**.

Sessions de seguiment (alumnat virtual)

L'alumnat virtual tindrà tres sessions de seguiment, una per mes des del novembre fins al gener.

El calendari de sessions de seguiment es pot consultar a l'apartat de **Pla de desenvolupament**.

Activitats avaluables (tot l'alumnat)

Sobre la base del que s'hagi revisat en les sessions presencials i de seguiment, de les lectures obligatòries i del material addicional proporcionat per les professores o penjat al campus virtual, s'estableix un seguit d'activitats avaluables: una prova virtual, dos estudis de casos, un test de lectures, un projecte de disseny de materials docents i un exercici de resolució de problemes..

Les activitats estan organitzades de manera progressiva. Les lectures donaran el suport teòric i metodològic. Els casos pràctics permetran reconèixer el tractament que reben els aspectes culturals i la interculturalitat en els manuals i / o en altres materials docents a l'ús d'ensenyament d'espanyol / català com a llengua estrangera. Sobre la base de les deficiències detectades i atenent les directrius del MCER i de la programació del PCIC, l'alumnat elaborarà un conjunt d'activitats o materials per treballar adequadament els aspectes de la cultura necessaris per aconseguir una comunicació reeixida. Finalment, a partir d'un problema de comunicació intercultural, s'establiran estratègies de mediació..

Les instruccions exactes sobre cada activitat seran publicades en l'espai d'Activitats del campus virtual, que serà també l'espai que utilitzarà l'alumnat per enviar les activitats realitzades i a través del qual li arribaran les correccions realitzades per les professores. L'alumnat presencial lliurarà algunes activitats de manera presencial.

Les tasques hauran de lliurar-se **com a màxim** en la data establerta en el **Pla de desenvolupament**. En el cas que no es realitzin adequadament, les professores podran demanar la seva repetició o la realització d'una activitat o activitats compensatòries –si s'escau– per assegurar l'assumpció de les competències marcades en aquesta assignatura. En aquest cas, les professores establiran el calendari de lliurament de les tasques repetides o d'altres activitats de reforç.

L'**alumnat virtual** haurà de realitzar una o dos tasques més, de caràcter obligatori encara que no avaluables, que serviran per assolir els continguts i les habilitats que l'alumnat haurà assolit durant les sessions presencials. Aquesta tasca també serà anunciada a través de l'espai d'Activitats.

Tutories

Les professores tindran unes hores de tutoria presencial en les quals estaran a disposició de l'alumnat i que s'establiran a començament de curs.

L'alumnat que no viu a Lleida podrà fer les tutories per via telemàtica en l'horari de les tutories presencials (preferiblement mitjançant l'eina de videoconferència del campus virtual d'aquesta assignatura).

En el cas que no sigui possible la docència presencial per situació de confinament o similar, les sessions seran emeses per videoconferència respectant el mateix horari establert. S'utilitzaran les diferents opcions de l'eina de videoconferència perquè les sessions puguin seguir sent participatives i puguin realitzar les mateixes tasques previstes per a l'aula. Les sessions podran ser grabades.

Pla de desenvolupament de l'assignatura

Calendari de sessions presencials alumnat semipresencial		
mes	día	hora
octubre	dissabte 16	09.00-11-00 i 11:30-13:30
novembre	dissabte 6	09.00-11-00 i 11:30-13:30
	dissabte 27	09.00-11-00 i 11:30-13:30
desembre	divendres 17	17.00-19-00
gener	divendres 21	17.00-19-00

Calendari de sessions de seguiment: alumnat virtual	
mes	setmana
octubre	19
novembre	9
novembre	30
desembre	21
gener	25

Es determinarà la data i hora concreta de la sessió de seguiment cada mes.

Calendari d'activitats tot l'alumnat		
activitat	descripció	data lliurament
1	Lectura temes 1 i 2. Lectura de bibliografia. Elaboració d'un test. (Eina: wiki)	3 novembre
2	Cas pràctic.	24 novembre
3	Activitat 3a (alumnes virtuals i presencials): analitzar el component cultural en 1 Manual d'ELE d'A1 o d'A2 i de B1 o de B2 a partir dels continguts explicats a l'aula i la lectura de la bibliografia recomanada a tal efecte.	17 desembre
	Activitat 3b: exposició d'aquesta activitat a l'aula (alumnes presencials) i en un format de vídeo gravat amb veu (alumnes virtuals).	21 de gener
4	Activitat 4a: disseny d'una unitat didàctica per treballar el component cultural en A1 o en A2 o en B1 o en B2.	7 de gener
	Activitat 4b: exposició d'aquesta unitat a l'aula (alumnes presencials) i en un format de vídeo gravat amb veu (alumnes virtuals).	21 de gener

Sistema d'avaluació

Críteris d'avaluació

Les assignatures (o matèries) dels màsters oficials **s'avaluen en una única convocatòria. Si aquesta no se supera, l'alumna o alumne haurà de matricular-se de nou el curs següent.** En impartir-se aquesta assignatura en el primer quadrimestre, aquesta **s'avaluarà en el mes de gener.**

L'avaluació de l'assignatura se distribueix de la següent manera:

Tipologia de tasques	Hores de treball de l'alumnat	Críteris d'avaluació
Sessions presencials/ Sessions seguiment + activitats addicionals	8 h.	--
Activitat 1	40 h.	25 %
Activitat 2	31 h.	25 %

Tipologia de tasques	Hores de treball de l'alumnat	Criteris d'avaluació
Activitats 3a i 3b	31 h.	20 %
Activitats 4a i 4b	40 h.	30 %
TOTAL	150 h.	100%

Segons l'article 1.2, punt 2d de la Normativa d'Avaluació i Qualificació de la Docència de Graus i Màsters de la Universitat de Lleida (aprovada pel Consell de Govern de 26 de febrer de 2014 i encara vigent), l'alumnat té dret a recuperar qualsevol activitat avaluable que tingui un pes igual o superior al 30% de la nota final de l'assignatura. Per tant, **cap de les activitats d'aquesta assignatura no són recuperables**. La qualificació final serà la mitjana de totes les qualificacions obtingudes un cop s'hagin complert els requisits establerts més avall.

Aquesta normativa pot consulta-se a:

http://www.udl.cat/export/sites/universitat-lleida/ca/udl/norma/_galleries/docs/Ordenacio_academica/Normativa-davaluacio-i-qualif.-graus-i-masters-UdL-CG-25-10-2016.pdf

Tampoc no està previst realitzar activitats addicionals per pujar la nota.

Altres requisits d'avaluació

- Per a què l'assignatura s'avaluï ha d'haver-se **lliurat el 100% de les tasques**.
- Les activitats lliurades amb retard seran penalitzades.
- Si el retard és de més de 10 dies, no s'acceptarà, i haurà de lliurar-se durant el període de recuperació.
- Així mateix, es recorda el punt 10 de l'article 3.1 de la citada normativa acadèmica, que assenyala el següent:

"El professor o professora responsable d'una assignatura **que detecti un plagi** en el moment d'avaluar una prova (examen, treball, pràctica ...), **podrà donar com suspesa la prova** per a l'estudiant. Aquest fet significarà una nota de zero en la prova en qüestió. "

Per tant, **l'activitat no podrà contenir fragments copiats literalment d'obres publicades o divulgades** tant en paper com en format electrònic, llevat que adoptin la forma de cita i es doni la referència exacta de la font de la qual han estat presos. Si no fos en les condicions esmentades, es considerarà plagi i s'aplicarà l'esmentat article 3.1.

Enregistraments i protecció de dades:

Informació sobre protecció de dades en l'enregistrament audiovisual en l'assignatura XXXXX.

De conformitat amb la normativa vigent en matèria de protecció de dades de caràcter personal, t'informem que:

- El responsable de l'enregistrament i l'ús de les teves imatge i veu és la Universitat de Lleida - UdL- (dades de contacte del representant: Secretaria General. Plaça Víctor Siurana, 1, 25003 Lleida; sg@udl.cat; dades de contacte del delegat de protecció de dades: dpd@udl.cat).

- Les teves imatge i veu enregistrades s'utilitzaran exclusivament per a les finalitats inherents a la docència de l'assignatura.

- Les teves imatge i veu enregistrades es conservaran fins a la finalització del curs acadèmic vigent, i es destruiran en els termes i condicions previstes en la normativa sobre conservació i eliminació dels documents administratius de la UdL, i les taules d'avaluació documental aprovades per la Generalitat de Catalunya (<http://www.udl.cat/ca/serveis/arxiu/>).

- La teva veu i imatge és imprescindible per impartir la docència en aquesta assignatura, i la docència és un dret i un deure del professorat de les Universitats, que ha d'exercir amb llibertat de càtedra, com preveu l'article 33.2 de la Llei orgànica 6/2001, de 21 de desembre, d'universitats. Per aquest motiu, la UdL no necessita el teu consentiment per enregistrar les teves veu i imatge amb aquesta exclusiva finalitat, d'impartir docència en aquesta assignatura.

- La UdL no cedirà les dades a tercers, llevat dels casos estrictament previstos en la Llei.

- Pots accedir a les teves dades; sol·licitar-ne la rectificació, supressió o portabilitat; oposar-te al tractament i sol·licitar-ne la limitació, sempre que sigui compatible amb les finalitats de la docència, mitjançant escrit tramès a l'adreça dpd@udl.cat. També pots presentar una reclamació adreçada a l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, mitjançant la seu electrònica de l'Autoritat (<https://seu.apd.cat>) o per mitjans no electrònics.

Bibliografia i recursos d'informació

Temes 1 i 2

a) Lectures obligatòries

LUQUE DURÁN, Juan de Dios. 2001. "11. Lenguaje y visión del mundo", Aspectos universales y particulares del léxico de las lenguas del mundo, Granada: Método Ediciones (Universidad de Granada). Consultable en Rediris 21, 2004: <http://elies.rediris.es/elies21/> o bien <http://elies.rediris.es/elies21/CAPITULO11.pdf>

IGLESIAS CASAL, Isabel. 2003. "Construyendo la competencia intercultural: sobre creencias, conocimientos y destrezas", Aulainter-cultural. El portal de la educación intercultural: <http://aulainter-cultural.org/2003/05/04/construyendo-la-competencia-inter-cultural-sobre-creencias-conocimientos-y-destrezas/>

b) Altres lectures

ALONSO CORTÉS, Teresa. 2008. "El desarrollo de la competencia intercultural a través de los malentendidos culturales: una aplicación didáctica (2006)", redELE 9, 2. Estado de la cuestión. http://www.mecd.gov.es/redele/Biblioteca-Virtual/2008/memoriaMaster/1-Semestre/ALONSO_C.html

CRUZ PIÑOL, Mar, "Recursos en Internet para la elaboración de actividades", Carabela, nº 54. Número dedicado a la Interculturalidad. <http://www.ub.edu/filhis/culturele/54MCruzP.html>

GONZÁLEZ CUETO, Francisco y Ana MORENO SANTAMARÍA. 2001. "La lengua española y la cultura en español en Internet. Aproximación a su estudio", *Economía industrial*, nº 338, pp. 125-130, <http://www.minetur.gob.es/Publicaciones/Publicacionesperiodicas/EconomiaIndustrial/RevistaEconomiaIndustrial/338/13gonzalez338.pdf>

PILLEUX, Mauricio. 2001. "Competencia comunicativa y análisis del discurso", *Estudios Filológicos* 36, pp. 143-152. http://www.scielo.cl/scielo.php?pid=S0071-17132001003600010&script=sci_arttext

RAGA GIMENO, Francisco. 2005. *Comunicación y cultura. Introducción al análisis transcultural de las interacciones comunicativas cara a cara*. Madrid/Frankfurt: Vervuert/Iberoamericana. Rodrigo Alsina, Miquel. 1999. *Comunicación intercultural*, Barcelona: Anthropos. Disponible en GoogleBooks

VILÀ BAÑOS, Ruth. 2005. *La Competencia Comunicativa Intercultural. Un estudio en el primer ciclo de la ESO*. Universidad de Barcelona, Tesis doctoral. Capítulo 2, punto 4.1.; Capítulo 3. <http://www.tdx.cat/handle/10803/2345;jsessionid=6C571C23B796ED6558C5D881708C01CF.tdx2>

VIVAS MÁRQUEZ, Julia. 2006. "El enfoque intercultural en la enseñanza de ELE y su aplicación en el aula", redLE 6, Capítulo 2: Estado de la cuestión. <http://www.mecd.gob.es/redele/Biblioteca-Virtual/2006/memoriaMaster/2-Semestre/VIVAS-M.html>

Temes 3 i 4

a) Lectures obligatòries

ÁLVAREZ GONZÁLEZ, Severina. 2010. La relevancia del enfoque intercultural en el aula de lengua extranjera. *Revista Nebrija de Lingüística Aplicada* 9, s/p. En línea: http://www.nebrija.com/revista-linguistica/files/articulosPDF/articulo_530b5622eba1a.pdf

CAÑAS CALVO, Alberto Luis. 2005. Aspectos interculturales en la enseñanza del español como segunda lengua/lengua extranjera: Propuesta didáctica. Memoria de Máster, UNED. Disponible en: <http://www.aulaintercultural.org/IMG/pdf/canas.pdf>

MAS, Herminia. 2006. "Continguts culturals en l'aprenentatge del català". URL: <http://www.xtec.cat/sfgp/licencies/200607/memories/1656m.pdf>.

PARICIO TATO, Mª Silvina. 2014. "Competencia intercultural en la enseñanza de lenguas extranjeras", *Porta Linguarum* 21, pp. 215-226. Disponible en: http://www.ugr.es/~portalin/articulos/PL_numero21/14%20%20Silvina.pdf

b) Altres lectures

BARROS GARCÍA, Pedro y Kees van ESCH (eds.). 2006. *Diseños didácticos interculturales. La competencia intercultural en la enseñanza del español*. Granada: Universidad de Granada

BERMEJO, Isabel y Marta HIGUERAS. 1999. "La cultura y la enseñanza de E/LE: recursos en Internet para la elaboración de actividades", *Carabela*, 2ª etapa, nº 45, pp. 137-144.

BERMEJO ALONSO, Sergio. 2003. "El aula de ELE: una cultura constructiva. Nuestra percepción del otro", en XII Encuentro Práctico de Profesores de ELE. Barcelona: International House y Difusión. Disponible en <http://www.encuentro-practico.com/pdf03/bermejo.pdf>

BYRAM, M. y M. FLEMING. 2001. *Perspectivas interculturales en el aprendizaje de idiomas*. Madrid: Cambridge University Press.

DENIS, Myriam y Montserrat MATAS PLA. 2002. *Entrecruzar culturas. Competencia intercultural y estrategias didácticas*. Bruselas: DeBoeck&Duculot. Disponible en: http://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=ZnZPfiEOWA4C&oi=fnd&pg=PA10&dq=competencia+intercultural&ots=zz7Q7EWTqP&sig=Q4q8ne09f1pZmLEggYh7JNgWCXU#PPP1_M1

ESTÉVEZ COTO, Manuela y Yolanda FERNÁNDEZ DE VALDERRAMA (2006): *El componente cultural en la clase de E/LE*. Madrid: Edelsa.

GALIANO SIERRA, Isabel María. 1993. "La mujer en los manuales de español para extranjeros", en Salvador Montesa Peydró y Antonio Garrido Moraga (eds.), *Actas del III Congreso Nacional de ASELE. El español como lengua extranjera: de la teoría al aula* pp. 119-125.

GARCÍA GARCÍA, Pilar. 2004. "Claves interculturales en el diseño de materiales didácticos para la enseñanza de español segunda lengua", en *Cultura e Intercultura en la enseñanza del español como lengua extranjera*, revista virtual (2ª etapa del monográfico de *Espéculo*), Universidad de Barcelona. URL: <http://www.ub.es/filhis/culturele/pgarcia.html>

GONZÁLEZ CASADO, Pilar. 2002. "Contenidos culturales e imagen de España en los manuales de E/LE de los años noventa", en María Rodríguez Rodríguez (coord.), *Forma 4, Interculturalidad*, SGEL, 63-86.

GÓMEZ NAVARRO, Lidia. 2010. El componente cultural en los manuales de ELE (nivel a1 y a2) para estudiantes de lengua alemana. Memoria de Máster. Universidad de Barcelona. Disponible en: http://www.mecd.gob.es/dctm/redele/Material-RedEle/Biblioteca/2010_BV_11/2010_BV_11_2_trimestre/2010_BV_11_10Gomez_Navarro.pdf?documentId=0901e72b80e19e64

IGLESIAS CASAL, Isabel. 2000. "Diversidad cultural en el aula de E/LE y la interculturalidad como desafío y como provocación", *Especulo* 14/05/2000. URL: <http://www.ucm.es/info/especulo/ele/intercul.html>

MORENO GARCÍA, Concha. 2000. "CONOCERSE PARA RESPETARSE. Lengua y Cultura, ¿elementos integradores?", *Especulo* 16/05/2000. URL: <http://www.ucm.es/info/especulo/ele/moreno.html>

OLIVERAS, Àngels. 2000. *Hacia la competencia intercultural en el aprendizaje de una lengua extranjera. Estudio del choque cultural y los malentendidos*. Madrid: Edinumen.

ORTÍ TERUEL, Roberto. 2004. "Estudio de la competencia intercultural a partir del análisis sociocultural de interacciones orales con arabo hablantes", *Tonos*. Revista Electrónica de Estudios Filológicos 8, s/p. En línea: <http://www.um.es/tonosdigital/znum8/estudios/16-publicroberto.htm>

PARICIO TATO, Mª Silvina. 2004. "Dimensión intercultural en la enseñanza de las lenguas y formación de profesorado", *Revista Iberoamericana de Educación* 34/4. Disponible en <http://www.rieoei.org/didactica7.htm> .

RAGA GIMENO, Francisco. 2003. "Para un análisis empírico de las interacciones comunicativas interculturales", en Grupo CRIT (eds.), *Claves para la comunicación intercultural. Análisis de interacciones comunicativas con inmigrantes*, Castellón de la Plana: Universitat Jaume I, pp. 37-87. Disponible en <http://www.crit.uji.es/biblio/patxi claves 1.pdf>

RICO MARTÍN, Ana M^a. 2005. "De la competencia intercultural en la adquisición de una segunda lengua o lengua extranjera: conceptos, metodología y revisión de métodos", *Porta Linguarum* 3, pp. 79-94. Disponible en: http://www.ugr.es/~portalin/articulos/PL_numero3/rico.pdf

RODRÍGUEZ ABELLA, Rosa María. 2006. "Lengua, cultura y conflicto (o como afrontar la alteridad)", en Antonella CANCELLIER, Caterina RUTA y Laura SILVESTRI (eds.), *Scrittura e conflitto. Atti del XXII Convegno Instituto Cervantes-AISPI (Asociaciones d'Ispanisti Italiani)* pp. 243-272. Disponible en http://cvc.cervantes.es/literatura/aispi/pdf/20/II_17.pdf. También en 2007, *Tonos. Revista Electrónica de Estudios Filológicos* 13. Disponible en http://siu.um.es/tonosdigital/znum13/secciones/estudios_X_alteridad.htm

SANTAMARÍA MARTÍNEZ, Rocío. 2008. La competencia sociocultural en el aula de español L2/LE: Una propuesta didáctica. Tesis doctoral inédita. Universidad Carlos III de Madrid. Las primeras 22 páginas disponibles en <file:///C:/Users/Usuari/Downloads/VP15141.pdf>

SIMONS, Mathea y Sara SIX. 2012. "Los referentes culturales, la materia prima de la competencia comunicativa intercultural en la clase de ELE", *marcoELE. Revista de Didáctica ELE* 14. http://marcoele.com/descargas/14/simons-six-referentes_culturales.pdf

SOLÍS, Litza C. 2012. "La enseñanza de la competencia intercultural en el aula de E/LE. Consideraciones didácticas para programas de inmersión lingüístico-cultural (PILC)", *Revista Nebrija de Lingüística Aplicada a la Enseñanza de las Lenguas* 11, s/p. En línea: <http://www.nebrija.com/revista-linguistica/la-ense%C3%B1anza-de-la-competencia-intercultural-en-el-aula-de-e-le>

TROVATO, Giuseppe. 2015. "Aspectos lúdicos en la didáctica de la mediación lingüística y cultural para estudiantes de español L2: el juego de rol como actividad para fomentar la competencia pluricultural y el aprendizaje cooperativo", *redELE* 27. Disponible en <http://www.mecd.gob.es/dctm/redele/Material-RedEle/Revista/201527/2015-redele-27-6-giuseppe-trovato.pdf?documentId=0901e72b81ce2594>

VALENTÍ TOLEDO, Nora E. 2006. *La enseñanza de ELE: aspectos interculturales en el ámbito de la mediación turística*, Memoria de Máster, Universidad Antonio Nebrija. Capítulos 2 y 3. Disponible en línea: <http://www.um.es/tonosdigital/znum8/estudios/16-publicoerberto.htm>

VIVAS MÁRQUEZ, Julia. 2006. El enfoque intercultural en la enseñanza de ELE y su aplicación en el aula, Memoria de Máster, Universidad de Salamanca. Capítulo 2: Estado de la cuestión. Disponible en: <http://www.mecd.gob.es/redele/Biblioteca-Virtual/2006/memoriaMaster/2-Semestre/VIVAS-M.html>

VV.AA. 1999. *Lengua y cultura en el aula E/LE*, monográfico de Carabela 45. Madrid: SGEL. Luque Durán, Juan de Dios. 2001. "11. Lenguaje y visión del mundo", *Aspectos universales y particulares del léxico de las lenguas del mundo*, Granada: Método Ediciones (Universidad de Granada). Consultable en RedIris 21, 2004: <http://elies.rediris.es/elies21/> o bien <http://elies.rediris.es/elies21/CAPITULO11.pdf>

Material audiovisual

<https://sites.google.com/a/xtec.cat/recursosllengua/> (Recursos per ensenyar i aprendre el català)

http://www.aulaintercultural.org/mot.php3?id_mot=94 (Aula intercultural dedicada al català per alumnat nouvingut: relació de recursos per l'ensenyament del català a immigrants)

<http://www.xtec.es/lic/> (Espai Lic, Web i Aula d'Acollida per a l'alumnat nouvingut de la Generalitat de Catalunya)

http://rbarlam.pangea.org/wq_acollida/index.htm (WebQuest per aules d'acollida, de Núria Reguant i Ramon Barlam)

<http://pelc.illesbalears.cat/pelc/> (Programa d'Ensenyament de la Llengua Catalana del Govern de les Illes Balears)

<http://www.xtec.cat/crp-badalona/recursos/acollida0506/index.htm> (Materials per a tutors i tutores d'aules d'acollida de Badalona)

http://www.xtec.cat/lic/nouvingut/alumnat/alu_mat_vincles.htm (*Vincles*: Llibre de l'alumne, Quadern d'exercicis i Guia didàctica dels tres nivells)

http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/menuitem_b318de7236aed0e7a129d410b0c0e1a0/?vgnextoid=94d1877af0172110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=94d1877af0172110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default (*Vine a Catalunya. Comencem a parlar*, recull de converses senzilles sobre temes quotidians adreçat a persones que acaben d'arribar a Catalunya)

http://www.intercat.cat/docs/pistes_ca.pdf (*80 pistes. Guia de Butxaca per a una bona estada*, Servei de Llengües UAB, Barcelona, 2002).

<http://www.intercat.cat/es/eines-aprendre-catala.jsp> (Recursos per aprendre català)